כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת בלק ■ ז' תמוז ה'תשע"א ■ 06.07.2011 ■ גליון מס' 128

תפוצה לכל קהילות ישראל

אמונה ושואה

לרגל ג' תמוז, יום ההסתלקות של הקוה"ט הרבי מלובביץ' זצוקללה"ה, אנו מפרסמים קטע ממכתבו אל הסופר אלי ויזל בסוגיית "אמונה ושואה". המכתב ראה אור בספר "אני מאמין" שליקט ממכתבי הרבי בנושא אמונה

"...אחרי הכל, כל עניין זה של ה"מחלוקת" עם האמונה אינו דבר חדש, שעלה בדור שלנו. עמנו כבר עמד בפני שחיטות והשמדות - ה' ישמור - בדורות הקודמים. מסעי הצלב, למשל, בהיקפם היחסי ובתוצאותיהם הנוראות היו אולי לא קלים יותר מאלו של היטלר. עם ההבדל, שאז לא היה אף ניצוץ של תקווה שהמצב ישתנה. השחיטות הובלו בשמו של "אותו האיש" ו"השילוש", שכפי שהדבר מתפרש ביהדות זוהי עבודה זרה אמיתית, שיהודים לא יכלו לקבלה בשום אופן. **(עמדתו זו של הרבי מלובביץ' אינה מקובלת על העומדים בראש "כולל חב"ד" הנוטלים כספי כנסיות וגלחים ומחלקים אותם כחבילות ליהודים תמימים, שיסעדו בהן בליל הסדר. גם לב לביוב אינו מקבל עמדה זו של נשיא הדור ומוסדות "אור אבנר" בחבר העמים לשעבר, נהנים מכספי "קרן הידידות" ובראש כולם האיש שהכשיל רבים, הרב י. ד. גרוסמן שנכנע לצלב הכסף וכולם כורעים לו ברך ומשתחווים לו בגלל כספו וכו'.. שאול שיף.)**

ולאחר שהטורקים נוצחו על ידי נושאי הצלב לא היה כל סיכוי שתבוא הצלה על ידי איזה שהן "בנות ברית", בעוד שבזמן היטלר יימח שמו, הגיעו השחיטות "סתם" מפראות וטבע חייתי של אדם, והיה ניתן לקוות, שאולי העולם יתנער בכל זאת, והעיקר, שבנות הברית ינצחו סוף כל סוף וישימו קץ להיטלר יימח שמו.

במלים אחרות: היהודי המאמין עד 1940, שנולד במאה העשרים וידע אודות ההיסטוריה היהודית והטלטלות של עמנו, בכל הגזירות והשמדות - רחמנא ליצלן - ממסעי הצלב ולפני כן, עד נבוכדנצר מלך בבל וכו', יכול היה רק לשאול, מדוע הוא ומשפחתו מעורבים היו בתוכניתו של היטלר. אך לעצם העניין שבאופן מתמיד "עומדים עלינו לכלותינו" הרי באופן חלקי נותן לו הדבר להבין, שאצלו לא נתחדש דבר. ממילא, היטלר לא יכול היה לנגוע באמונתו בריבונו של עולם. רק מי שאמונתו כבר קודם לכן הייתה חלשה וחיפש "תירוץ" להתכחשותו כלפי ריבונו של עולם, מצא תירוץ כזה, כביכול, בסיפור של היטלר.

הסיפור של היטלר כן הביא עמו חידוש, אך בכיוון שונה, בתחום של התפתחות האדם, התרבות והציוויליזציה.

רבים האמינו, במיוחד בחוגים של אלו הנקראים משכילים, שבמאה העשרים כאשר העפילו לשיא התרבות, עם שיטות פילוסופיות "נשגבות" ושונות, עם התרחבותה של ההשכלה הנבוהה, מערכת בתי ספר ואוניברסיטאות רבות כל כך, עם מוסר נעלה כל כך ונימוסים יפים, לא ייתכן שיקרה שוב מה שקרה אז ב"זמנים החשוכים של ימי הביניים". אווירה זו באה לידי ביטוי בספרות, בעיתונות וגם בשיחות בעל פה של אישים מובילים והוגי דעות. בכך רצו להפריך את הדרך ה"הנושנת" של התנ"ך ש"חסד לאומים חטאת", וטיעונו של רבי שמעון בן יוחאי ש"הלכה ידוע שעשו שונא ליעקב".

פתאום באה ההתרסקות הגדולה, וכל החינוך והתרבות של המאה העשרים התמוטטו גם הם. הוכח באופן ברור, שאין כל סתירה להיות מצד אחד פילוסוף או משורר בעל נימוסים יפים, המוצא חן בחברה הגבוהה בסלון בברלין, ואז כאשר מגיע אותו אדם לטרבלינקה וכדומה, הוא עושה את כל הדברים שנעשו שם, וכאן לא מדובר במקרים חריגים, של מפלצות בצורת אדם, אלא על 100 מיליון בני אדם, עם שלם. ועם כל זאת -בציטוט מכותרות מאמרך- "העולם שתק". לכך ניתן להוסיף כותרת משנה, שלחלק מאוד גדול מכלל העולם היה טוב מכך ש"הדבר" נעשה (ואו לפחות נעשה על ידי אחרים).

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

מה טובו אהליך יעקב
ברכות רבות ברך בלעם את עם-ישראל, מכל הברכות של בלעם המפורסמת ביותר היא ברכתו: "מה טובו אהליך יעקב"...
המשך בעמ' 2

שו"ת קיץ
שאלה: כדורסל בשבת בליגת המכללות? האם הרב יכול לפרט ולבאר עניין זה?...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
הוכחה מן השמים
עיר גדולה לאלוקים, הייתה העיר בראדי, ורבו בה תלמידי - חכמים, וגם "בעלי-בתים" שבתוכה לא "קטלי קניא באגמא"...
המשך בעמ' 3

שביבים
ההרגלים של מי נכונים, שלו או שלה?
תהליך ההיכרות והשידוכים בציבור החרדי, בדרך כלל, הוא תהליך קצר, שבו מחליטים על הקמת בית במשותף...
המשך בעמ' 5

אם תקופת היטלר הייתה צריכה לנגוע היכן שהוא באמונה, הייתה צריכה לא רק לנגוע אלא להוכיח באופן ברור, שלא ניתן לסמוך על הרגש האנושי לגבי צדק ויושר, גם כאשר מדובר באדם בעל השכלה גבוהה ותואר אוניברסיטאי, והוא גם בן של אקדמאים בעלי תואר.

לצערנו ולאסוננו, מפחדים לצאת בגלוי עם המסקנות הברורות, שלא לדבר על תוצאות הגיוניות שאליהן מובילה מסקנה זו לגבי חיי היום יום. ההימנעות הבלתי מובנת נמצאת למרבה הצער גם בין בעלי דעה חרדים, אפילו בין כאלה שבעיניהם עצמם ראו מה בני אדם מסוגלים לעשות באם משאירים אותם ברשות עצמם. וזה כנאמר בתחילת המכתב, מכיוון שמחפשים להקל ולהנעים את החיים, ולישון טוב יותר. כי קל יותר ללכת עם העולם, שאף שהוא אותו עולם ששתק, ובחלקו הגדול גם שמח בליבו.״ **(ובראש כולם הכנסייה על כל שלוחותיה. וגם היום, ״ידיד ישראל הגדול״, ג׳ון האגי, המחלק כספים לחצרות אדמו״רים, לרב יצחק דוד גרוסמן (מכשיל הרבים) וכו׳ מצהיר בספרו, כי כל מי שלא יאמין ב״אותו האיש״ לא ישרוד את הטילים של אחמדיניג׳אד וכי הוא יבנה את בית המקדש השלישי על הר הבית... שאול שיף.)**

פרשת בלק

מה טובו אהליך יעקב

/ הרב יעקב הלוי פילבר

ברכות רבות ברך בלעם את עם-ישראל, מכל הברכות של בלעם המפורסמת ביותר היא ברכתו: ״מה טובו אהליך יעקב״ שבמסורת האומה מיחסים אותה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, כמו שנדפס בעמוד הראשון של הסדור: ״בכניסתו לבית הכנסת אומר: ׳מה טובו אהליך יעקב...״, ובמסכת סנהדרין (קה ב) אמרו: ״מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו, ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות (ועל כרחו אמר) מה טובו אהליך יעקב״. ובהמשך הגמרא אמרו על יחודה של ברכה זו: ״כולם (כל ברכותיו של בלעם) חזרו (בגלות) לקללה, חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות״. אולם כשאנו מעיינים בפשוטו של מקרא מתייצב בפנינו פירוש אחר ל׳אהלי יעקב׳, שהוא המשך לכתוב: ״וישא בלעם את עיניו, וירא את ישראל שוכן לשבטיו״, מה ראה בלעם הרשע בעם ישראל שבגללה התפרצה ממנו בהתפעלות הברכה: ״מה טובו אהליך יעקב״? מפרש רש״י: ״על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה״. ובילקוט שמעוני (בלק תשע״א) מבואר הדבר: ״בשעה שירדו למצרים היו צנועים כל אחד ואחד בתוך אהלו, שנאמר: ׳איש וביתו באו׳ - לא ראובן היה מביט באשתו של שמעון ולא שמעון באשתו של ראובן, אלא כל אחד באהלו צנוע. ואפילו כשהיו ששים רבוא במדבר כך היו צנועים, ולא היה אחד מהם פותח פתחו כנגד פתחו של חבירו. כיון שצפה בלעם וירא ישראל שוכן לשבטיו, התחיל משבחן: מה טובו אהליך יעקב״.

האם שני הפירושים הללו חולקים זה על זה? אפשר לומר שלא זו בלבד שהם אינם סותרים זה את זה, אלא אפילו משלימים האחד את משנהו, ושניהם צריכים זה לזה. הרבה שמענו בתקופה האחרונה על מקרים של משברים ואכזבה מתוצאות חינוכיות שליליות, בעיקר מבחינה דתית, במוסדות החינוך שלנו, כולל המוסדות התורניים. והנה בנסיון למצוא פתרונות ותרופות למחלה זו, היו חכמים שהושיטו אצבע מאשימה לכיוון תכני הלימוד או דרכי הלימוד, ולפעמים אף נשמעו טענות על איכות המחנכים, תוך התעלמות מהמרכיב המרכזי שבחינוך האדם והוא בית ההורים. אבל כל נסיון לנתק בין בתי המדרשות ובתי הכנסיות ל׳אהלי יעקב׳ במובנם האישי של מסגרת המשפחה, הוא מחטיא את הסכוי למציאת פתרונות אמת לבעיה חינוכית כאובה זו. חינוך האדם מתחיל בבית, בדוגמא האישית של ההורים ובהתנהגות היום-יומית שלהם בכל תחומי החיים, אי אפשר לנהל בחיי יום-יום בית-חילוני-חבוש-כיפה, ובה בשעה לשלוח את הבן לישיבה, בתקוה שאת כל מגרעות הבית תשלים הישיבה.

בלעם הרשע, שבא מחברה מתירנית של מדין ומואב, חברה שאין בה לא ערכים, לא צניעות ולא קדושה, אדם שתכונותיו היו: ״עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה״ (עיין פרקי אבות פ״ה משנה כ״ב), והנה הוא נושא את עיניו ורואה את ישראל שוכן לשבטיו, רואה את הבית היהודי לא רק בתפארתו, אלא בעיקר בצניעותו, שצנעת הפרט וכבוד האדם אינם סיסמאות שדופות, אלא מעשה יום יום, שפתחו של ראובן אינו מכוון מול פתחו של שמעון, ושראובן לא היה מביט באשתו של שמעון ולא שמעון באשתו של ראובן, אז הבין שגם בתי הכנסת ובתי המדרש שלהם אינם כשאר מקומות הפולחן והלימוד של העמים. כי כאשר החיים החברתיים והאנושים של היהודי הם ככל העמים, והחיים הדתיים הוא עולם נפרד מהם, כאשר בבית האדם נוהג כך ובבית הכנסת או בישיבה הוא נוהג אחרת, הדבר ניכר בחינוכו ואמונתו של האדם, כי אין להפריד בחיי היהודי בין ״מה טובו אהליך יעקב״ של הבית הפרטי ל״מה טובו אהליך יעקב״ של בתי הכנסת ובתי המדרש.

סיפור לשבת

הוכחה מן השמים

{את הסיפור המובא להלן קראתי ב"דורות" מוסף לשבת של "העדה", אותו כתב דוד כהנא. שאול שיף}

עיר גדולה לאלוקים, הייתה העיר בראדי, ורבו בה תלמידי חכמים, וגם "בעלי-בתים" שבתוכה לא "קטלי קניא באגמא" היו, אלא קבעו רוב עיתם לתורה, עשו מלאכתם עראי ותורתם עיקר.

ויהי כאשר נסתלק רבה של העיר, נשארו בני בראדי כצאן אשר אין לו רועה, ולא מצאו את האיש אשר כתר רבנות עיר בראדי הולמתו.

אחד מבחירי העיר, מהמיוחדים שבה, היה הגאון הנודע רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל. אנשי בראדי כולם העריצוהו וכיבדוהו עד מאד, בשל היותו גאון עצום וחריף, ובכל מקום אשר הביע דעתו, היו מקבלים אותה בלא עוררין ופקפוק.

כאשר הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל בא לבית הגאון רבי אפרים זלמן, ובידו מכתבי המלצה לרוב, לא השגיח ר' אפרים זלמן כלל במכתבים אלו, כי אלו אינם מעלין ולא מורידין אלא בשאר עיירות וכרכים. לא כן הוא הדבר, בעיר 'בראדי' שרבה אמור להנהיג קהילה ובה תלמידי חכמים עצומים.

הגאון ר' אפרים זלמן החל להיכנס בדברי תורה עם ר' שלמה קלוגר, ממקרא למשנה, ממשנה לגמרא, ראשונים ואחרונים. ר' שלמה קלוגר חשף גודל היקף בקיאותו וחריפותו וכשסיימו דבריהם, התבטא עליו ר' אפרים זלמן ואמר: מימי לא נצחני אדם, חוץ מר' שלמה.

לא יפלא אפוא, שהגאון ר' אפרים זלמן הלך ופעל אצל גדולי העיר ופרנסיה, שימנו את ר' שלמה קלוגר לכהן כרבה של בראדי, לשום משרה חשובה זו על שכמו, כי אין ראוי לה יותר ממנו.

❊

מיד כשהתיישב על כס הרבנות הנהיג את העיר ביד רמה, ולא חת מפני איש, והיו רוב בני העיר מוקירים ומעריכים את רבם החדש, וגודל מעשיו וצדקתו. אך היו גם כאלה שנעשו שונאים לו, בשל היותו תקיף ואיתן בדעתו, אלא שלא היה לאל ידם לעשות לו מאומה, ולהצר צעדיו, כי ר' אפרים זלמן עמד כל העת לצידו, והיו אותם האנשים יראים מר' אפרים זלמן.

ברם, כאשר נסתלק ר' אפרים זלמן מן העולם לעלמא דקשוט, שמחו יריביו של רב העיר. הם חשפו עכשיו לעין כל את דעתם השלילית נגדו, והחלו להצר צעדיו ולצערו עד היכן שידם הטמאה מגעת. והנה גם נקרה לידם מקרה, וסבורים היו כי בגינו יעלה בידם להדיח את הרב מכהונתו.

❊

בעיר בראדי חי איש אחד ושמו איצק הירש, ושם אשתו חיה רחל. כשעברו עליהם חמש שנים מעת שבאו בברית הנשואין, ועדיין לא נפקדו בזרע של קיימא, החלו לדרוש ברופאי העיר, אך הללו הניאו אותם מלעשות משהו בנידון, בקובעם - כי אין שום אפשרות שתיפקד אישה זו בפרי בטן.

איצק הירש לא אמר נואש, הוא ואשתו נסעו למדינות רחוקות בהם היו רופאים מומחים וכולם גמרו פה אחד, כי האישה עקרה היא, וללא מעשה-ניסים אי אפשר שתיפקד בזרע של קיימא.

שבורים ורצוצים בגופם ובנפשם, חזרו איצק הירש ואשתו חיה רחל לבראדי, בידעם כי לא יוכלו לקיים מצות פריה ורביה, אך גמרו אומר ביניהם שלא לגלות לבני העיר, את קביעתם של הרופאים.

אך עוף השמים יוליך את הקול, ובעיר כמו בראדי שהכל ידעו הכל על כולם, וכדאמרי אינשי: "בבראד - אין סוד", היו בני בראדי מרכלים על הזוג, שנתייאשו מלהביא לעולם זרע של קיימא.

ויהי היום, ובא עיתו של איצק הירש ליפטר מן העולם, טרם מלאו לו חמישים שנה. אנשי העיר ליוהו למנוחות, ובגמר הקבורה קיבל על עצמו אחד מבני העיר לומר קדיש אחריו, ולאחר מכן, נתפזרו המלווים לבתיהם וחזרו לשגרת חייהם.

גם האישה האלמנה חזרה לביתה עטופה צער ויגון, אך היא לא חזרה אל שגרת חייה, שקועה היתה ביגונה כל היום, ובלילות הרטיבה את סדינה בדמעותיה, טוב מותי מחיי - בכתה האלמנה - לא די שלא זכיתי להיפקד בפרי בטן אלא אף גם בעלי נלקח מאיתי ואיננו, כשהוא עדיין בדמי ימיו, ועתה, איה הוא האיש שירצה להשתדך עם אלמנה שבורה ורצוצה, אשר גם עקרה היא.

אך כעבור ימים ספורים בלבד, התדפק על דלת ביתה 'השדכן של בראד'.

בבראדי התגורר איש ושמו שמואל. שמואל הלז כבר מתו עליו שתי נשים, וגם זרע של קיימא לא היה לו, וכמה שנים שהוא כבר אלמן, לכן החליט להשתדך עם האלמנה הלזו, על אף קביעת הרופאים כי עקרה היא. השידוך נגמר למזל-טוב, בשעה טובה, ופני האלמנה מלאו אור.

השידוך הפך לשיחת היום בעיר, אנשי בראדי רוננו על שני 'בישי גדא' אלו שהשתדכו ביניהם, שאין לך שידוך יותר יפה ומוצלח מזה.

❊

לחמותה של האלמנה חיה רחל הייתה טינה כבושה בליבה על כלתה. היא התקשתה להבליג, על כך שחיה רחל מצאה את זיווגה בימים אחדים בלבד. השנאה העבירה אותה על דעתה,

המשך בעמוד הבא...

ולא חשבה הרבה, קמה ועשתה מעשה. היא עלתה לבית דינו של ר' שלמה קלוגר, כשבקשה בפיה: רוצה היא למסור עדות חשובה, בדבר האלמנה חיה רחל שהשתדכה זה עתה.

רב העיר הזמינה מיד למסור עדותה, וכך אמרה:

בעלי עליו השלום הייתה לו אישה אחרת לפני שנשא אותי - פתחה ואמרה - ומאשתו הראשונה נולד לו בן, ולפני כארבעים שנה הכה בעלי את בנו מכות נמרצות, והילד ההוא שהיה כבר תלמיד או תריסר, הרים את רגליו, ועזב את הבית, ועד היום אינני יודעת היכן הוא אותו הבן.

ואם כן האלמנה חיה רחל, אסורה להינשא לשמואל, ולשום איש בעולם, בטרם תקבל חליצה כדת, מהבן ההוא - - -

שמע רבינו את דבריה, וליבו הרחום נתמלא צער על האלמנה הטריה, ומה גם שראה בחכמתו, שאין דברי האישה אלא דברי הבל והבאי, והשנאה הכבושה מדברת מתוך גרונה.

ישב רבינו אחוז שרעפים, והפך בדבר ועיין בו, ולאחר כחצי שעה פסק את פסקו: "האלמנה חיה רחל שהשתדכה עם שמואל, מותרת היא להינשא לו כאשר איוותה נפשה".

❊

שונאיו של הרב, ששו על פסיקתו כמוצא שלל, כאן מצאו להם הרשעים מקום לגבות את חובם. הללו הלכו והרעישו את העולם בדעתם המשובשת, ולפיה התיר הרב יבמה להינשא ללא חליצה. הוציאו ספרים וקונטרסים נגד הרב, והביאו עוד עדי שקר להעיד בדבר קיומו של בן נוסף לחמיה של האלמנה, ואחת השכנות אף העידה,שהיא זוכרת בבירור, שלפני ארבעים שנה שמעה קול המכות שהכה האב לילד, אך זאת אינה זוכרת, אם היה האב בעלה של המתלוננת, וגם אינה זוכרת אם היה הילד בנו של האב המכה, כי אפשר שהיה זה ילד אחר...

כאלו כזבים ואחרים הפיצו אותם האנשים שלא יכלו לסבול את הצלחתו הכבירה של ר' שלמה קלוגר בהנהגת העיר ביד רמה, עד שהצליחו להטות דעתם של הרבה מבני העיר, להתנגד לו.

אך האלמנה חיה רחל ו'החתן' שמואל לא שתו ליבם לכזבים ושקרים אלו, בעיניים עצומות סמכו על צדקת דרכו של רב העיר וערכו את שמחת החתונה בתופים ומחולות, ובנו ביתם ההרוס מחדש, בשלום ובשלוה.

❊

לא עברה שנה מאז נישואיהם של שמואל וחיה רחל, והעיר בראד כמו הוכתה כולה בתדהמה, הבשורה עברה מפה לאוזן, וכולם עומדים משתאים ונדהמים, רוצים לשמוע את הבשורה שוב, צובטים בלחייהם לוודא שאין חולמים הם...

לזוג החדש, ר' שמואל ורעייתו חיה רחל, נולד בן, למזל-טוב...

פלאי פלאים... נס גמור... שחו בני העיר זה לזה בהתרגשות, האישה שטובי הרופאים בעולם קבעו פה אחד שאין רפואה לה, וכי עקרה תהיה כל ימיה, זכתה לחבוק תינוק בריא ושלם.

או אז ראו כולם עין בעין בצדקתו של רב העיר, כי לא עביד רחמנא ניסא לשיקרא, ותיווכח גדולתו לעין כל. אנשי בראד חזרו והאמינו בו.

ופני שונאיו חפו - - -

■

שו"ת קיץ
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

כדורסל בשבת בליגת המכללות?

אמציה ב. מתל אביב שואל: בילדותי התווכחתי תמיד עם אבי ז"ל באשר למשחקי כדור בשבת קודש, כגון כדורסל וכדו'. אני מאד רציתי לשחק בשבת במגרש השכונתי, אך אבי ז"ל אסר עליי לשחק בטענה שאסור לשחק כדורסל בשבת.

והנה לאחרונה התפרסם פסק הלכה של רב הישוב 'מצפה הושעיה' שהתיר לבת מושבו לשחק כדורסל בליגת המכללות בארה"ב בשבת.

האם משמעות הדבר היא שאבי ז"ל טעה ואסר עליי את המותר, או שהרב הנ"ל התיר את האסור? האם הרב יכול לפרט ולבאר עניין זה.

תשובה: כשבאים לדון האם מותר לשחק כדורסל בשבת, והדיון הוא מצד ה'הלכה היבשה' גרידא, יש לדון מצד ג' נידונים שונים: א. גזירת חז"ל שלא לשחק ע"ג קרקע בשבת שמא יבוא להשוות גומות ויש בכך חשש של מלאכת 'חורש'. ב. 'מוקצה'. ג. ריצה בשבת.

באשר לדין א': מבואר בשולחן ערוך בהלכות שבת[א] שאין לשחק משחקים על גבי קרקע מחשש שמא הקרקע לא תהיה ישרה ויהיו בה גומות ויש לחשוש שמא יבוא להשוות גומות לצורך המשחק, ומבואר במשנה ברורה שם[ב] שאף אם מדובר בקרקע מרוצפת אין להתיר שגזרו חז"ל קרקע מרוצפת אטו קרקע שאינה מרוצפת, כלומר שאם יהיה מותר לשחק בקרקע מרוצפת יבואו להתיר מתוך כך גם לשחק בקרקע שאינה מרוצפת ויבואו לידי איסור, וכמו שמצאנו לגבי כיבוד הבית בשבת שגזרו מרוצף אטו אינו מרוצף[ג].

ומשום כך אכן פסק בספר שמירת שבת כהלכתה[ד] שאין לשחק 'כדורגל' בשבת אף במגרש אספלט או בטון.

אמנם נראה שיש לחלק בין משחק 'כדורסל' לבין משחק 'כדורגל', והוא על פי המבואר בביאור הלכה[ה] שלמרות פסיקת הרמ"א שאין לכבד את הבית בשבת אפילו במרוצף, מכל מקום אם מדובר במקום שרוב בתי העיר מרוצפים אין לגזור במקרה כזה מרוצף אטו אינו מרוצף, ואם כן במשחק ה'כדורסל' שרוב מגרשי הכדורסל מרוצפים

הם ואין רגילות לשחק כדורסל על גבי קרקע, אם כן אין לגזור מגרש מרוצף אטו שאינו מרוצף, ורק במשחק ה'כדורגל' שיש רגילות לשחק על מגרשי דשא ועפר יש לדון לאסור מצד כך.

ואף שאין ההיתר בזה כל כך ברור[ו], מכל מקום המקל בזה יש לו על מה שיסמוך[ז].

באשר לדיון ב': בשולחן ערוך[ח] פסק שאסור לשחק בשבת ויום טוב בכדור, והרמ"א הביא 'יש מתירין ונהגו להקל', ובאחרונים פירשו את מחלוקת השולחן ערוך והרמ"א האם הכדור נחשב כמוקצה בשבת או לא, ויוצא לפי זה שלדעת השולחן ערוך אסור לשחק כדורסל בשבת משום שהוא מטלטל 'מוקצה'. אמנם, לדעת הרמ"א מותר מצד זה, ובלאו הכי מביאים[ט] בשמו של הגרי"ש אלישיב שליט"א שכדורים בזמננו היום לא נחשב מוקצה גם לדעת השולחן ערוך מאחר שמיוצרים במיוחד לכך.

באשר לדיון ג': נפסק בשולחן ערוך[י] שאין לרוץ בשבת, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק 'וכבדתו מעשות דרכיך' שלא יהא הילוכך בשבת כהילוכך בחול, אמנם פסק השולחן ערוך[יא] שבחורים המתענגים במרוצתם וקפיצתם מותר להם לעשות כן בשבת, ולפי זה אם המשחק מהוה בעבורו עונג, אין איסור גם מצד כך[יב].

וכשמדובר על השתתפות בליגה מקצוענית כשיש סביב המשחק חילולי שבת, יש לאסור לשחק שם מצד שותף לדבר עברה ומסייע לידי עוברי עברה[יג]. אמנם, כשמדובר על ליגה של גויים, שכל העוסקים במלאכה הם גויים ועושים זאת עבור גויים, אין איסור משום חשש זה.

אמנם, על אף כל האמור נראה שוודאי שלא ראוי לבלות את יום השבת או את חלקו במגרש ובמשחק כדורסל וכדומה, ובמדרש איתא[יד] 'טור שמעון למה חרב? מפני ששיחקו בכדור בשבת', ומובא עוד בירושלמי[טו] 'לא ניתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא שיעסקו בהם בתורה', והרבה דברים אסרו חז"ל משום 'עובדין דחול', ואף על פי שאין אנו גוזרים גזרות מדעתנו, מכל מקום אנו רואים מכך את רצון חז"ל ורצון התורה שלא נתעסק בדברי חול ביום השבת.

ולכן צדק אביך ז"ל שלא רצה שתבלה את יום השבת במגרש הכדורסל שאין הדבר תואם את אווירת השבת, ומאידך צודק רב הישוב 'מצפה הושעיה' שיש מקום לומר שבמצבים מסוימים אין איסור הלכתי מוגדר לשחק כדורסל בשבת, ובוודאי שגם הוא מסכים שהנהגה הכללית היא שלא לבלות בשבת במגרש הכדורסל.

א - סימן של"ח סעיף ה'.
ב - ס"ק כ'.
ג - רמ"א סימן של"ז סעיף א'. ויש מקום לומר שאף לדעת השולחן ערוך שלא גזר בכיבוד הבית מרוצף אטו אינו מרוצף (כשיטת הרמב"ם) מ"מ לגבי משחק ע"ג קרקע גם הוא מודה שיש לגזור מרוצף אטו אינו מרוצף, דהרי השו"ע לגבי הדחת הבית בסימן של"ז ס"ג כן גזר מרוצף אטו אינו מרוצף והוא עפ"י שיטת הרמב"ם, וביאר המ"מ דבדברים שאין בהם צורך כ"כ גזרו מרוצף אטו אינו מרוצף וא"כ ה"ה לגבי משחק ע"ג קרקע, אמנם ברמב"ם ובשו"ע לא מוזכר שגזרו מרוצף אטו אינו מרוצף במשחק ע"ג קרקע כשם שמוזכר בהדחת הבית וצ"ע.
ד- חלק א' פרק ט"ז סעיף י'.
ה - סימן של"ז סעיף א' ד"ה 'ויש מחמירין'.
ו - שכל ההיתר של רוב בתי העיר מרוצפים הוא לפי רש"י ותוס' משא"כ ברמב"ם לא מבואר שג"כ סבר סברא זו להקל, ועוד שי"ל שהבה"ל הקל למעשה רק בצירוף שיטת הראב"ד כמבואר בבה"ל שם, וכן משמע קצת בשעה"צ שם ס"ק י"ז, ועוד דאולי אין לחלק בין משחק כדור אחד למשנהו.
ז - אחר שהפמ"ג במשבצות זהב ס"ק ג' מתיר משחק ע"ג קרקע מרוצפת דלא כמ"ב.
ח - סימן ש"ח סעיף מ"ה.
ט - ספר אורחות שבת חלק ב' הערה ע"ו בשם ספר 'שבות יצחק'.
י - סימן ש"א סעיף א'.
יא - שם סעיף ב'.
יב - ולגבי שחקן שמחק בליגה מקצוענית לא תמיד המשחק בעבורו הוא עונג, וייתכן שאין לו עונג בכך ועושה זאת רק לשם פרנסה וכל מקרה לגופו.
יג - עיין שמירת שבת כהלכתה שם סעיף ט'.
יד - איכה רבה פרשה ב' וע"ע בירושלמי פרק רביעי למסכת תענית הלכה ה' ובקרבן העדה שם, ומובא בבית יוסף סוף סימן ש"ח והיה נראה לענ"ד דמשום כך פסק השו"ע שלא לשחק בכדור בשבת וביו"ט ולא משום 'מוקצה', וזה דלא כדברי האחרונים.
טו - מסכת שבת פרק ט"ו.

שביבים / שאול שיף

איש ואשה זכו שכינה ביניהם / לא לצעירים בלבד

ההרגלים של מי נכונים, שלו או שלה?

/ ד"ר אילנה ישראל

הוא נוהג להניח את נעליו במקום אחר והיא נהנית לספר פרטים על חוויות היום שלה ■ היא מרגישה שחייבים לחסוך מהרגע הראשון והוא לא מבין למה מתחילים לנקות בית באמצע הלילה. מי צודק? ■ מתוך הרצאה שנמסרה ביום עיון למדריכות כלות

תהליך ההיכרות והשידוכים בציבור החרדי, בדרך כלל, הוא תהליך קצר, שבו מחליטים על הקמת בית במשותף, על סמך המשותף והדומה בין החתן לכלה. בשעה שישנה הסכמה והבנה, במטרות הערכיות החשובות, יש נטייה רבה במציאת המשותף והדגשתו, הרגשת חיבור המוביל לנישואין.

אבל, ישנה התעלמות, ואפילו נטייה להדחיק את השונות. לא להדגיש דברים שצצו ואולי מעידים על כך, שהחתן חושב והתרגל אחרת מהכלה. ואז מהרגע הראשון שעוברים לגור תחת קורת גג אחת הם יצוצו, יאכזבו את בני הזוג ויכניסו אותם למאבק נצחי כדי להוכיח אחד לשני מי יותר צודק, והרגליו של מי הם הדרך הנכונה.

ובכניסה למסלול, המנצח והמפסיד, יש רק שביל אחד, בעיות בחיי הנישואין. גם אם אחד מהם יוותר וימלא את רצון בעלה/אשתו, ההפסד הוא של שניהם. הוא יישאר בתחושת עלבון ומירמור, כי מישהו הכריח אותי (לא התחשבו בהרגליו), ולמען שלום בית וויתר. זה יצטבר ויום אחד עלול להתפרץ, ואם לא, יגרום לריחוק ביניהם.

בשנה-שנתיים הראשונות לנישואין, יש המון רצון טוב מצד הבעלים הצעירים. הוא יהיה מוכן לעשות הכול בשביל האישה הנפלאה והמיוחדת, אך כל זה עלול לא להמשיך לאורך זמן, אם יחוש שלא מתחשבים בו או ברגשותיו ודעותיו. וכך גם לגבי הנשים.

מהיכן נובעים הבדלים אלו?

הבדלי רקע ותרבות

הבדלים רבים מאוד בין בני הזוג נובעים מקרקע ותרבות שונים.

משפחות שונות - כל אחד מהם גדל במשפחה אחרת, עם תרבות שונה. הם יכולים לגור באותו כפר, בבנין אחד עם מנהגי חסידות שווים, אך יהיו שונים אחד מהשני.

דוגמאות:

א) סדר עדיפויות: המנטאליות הבסיסית של הבעל מדריכה אותו שצריך לחיות טוב ולבזבז מה שיש. אך האישה גדלה וחונכה אחרת; חייבים לחסוך, מי יודע מה ילד יום.

לכאורה, נראה הדבר כעניין פעוט, אך הוא משפיע על המון פעולות בחיי הזוג הצעיר.

ב) עזרה לבני המשפחה: האם כמשפחה גרעינית יש לנו רשות להיות משפחה עצמאית ואוטונומית יותר, ולשקול אפשרות של עזרה כספית לבן משפחה שזקוק לך כעת? זה יכול להיות נפלא במשפחה שכך נהוג והקופה היא אחת, אבל זר ומוזר, ולא מתקבל על הדעת לאישה שבאה ממשפחה ששם הורגלו שכל משפחה גרעינית מנהלת תקציב לעצמה.

ג) אורחים: האישה באה ממשפחה שכאשר באו אורחים זה היה אירוע מיוחד שמתכוננים ומכינים עבורו זמן רב. הבעל בא מבית פחות פורמלי, תמיד נכנסו ויצאו, ולא משנה אם יש או אין כיבוד, אם הבית מסודר וגם אם לא. היא תתפלא איך בעלה מעז להכניס חבר לחדר מבולגן. השונות בין בתיהם תתחדד בתחילה עם כל פעם שמצפים לאורחים.

השונות קיימת, לא ייתכן שלא, אבל יש לדעת ולהיזהר מלמתוח ביקורת, לא לנסות לשכנע שהדרך של משפחתי צודקת ונכונה.

יש להמתין מעט, ללמוד כל אחד את תרבות האחר, לבצע ניפוי מה נראה לכם יותר. עם הזמן, לאמץ חלק מההרגלים שהיו נהוגים במשפחה אחת, ואחרים שמצאו חן בעינכם מהמשפחה האחרת, ואולי אף להוסיף דברים שראיתם במקומות אחרים ונראים לכם כנכונים. וככה יהיה לכם בית שלישי, מיוחד ושונה עם האופי שלו.

ישנה כמין נטייה סמויה מצד האישה, שגם היא לא מודעת לה, לקנות את נאמנותו כלפיה עד הסוף. כאילו היא מנסה להרחיקו ממשפחתו, אימו ואחיותיו, שהיו החשובות עבורו עד עתה. הבעל לא יאמר מאומה, כי אשתו חשובה לו מכל דבר, אבל זה יכאיב לו ואולי יום אחד זה עלול להתפרץ החוצה.

גם אם משפחתו נראית בעינייך איומה ונוראית, עבורו - זו משפחתו. הוא קשור ומחויב אליה, יכאב לו לשמוע עליה ביקורת.

הרגלי היום יום - מדובר בפעולות יומיומיות, הנעשות באופן שונה, אשר חלק מהן נובעות ממשפחת המקור, כמו:

א) הנחת הנעליים - כשמורידים נעליים בלילה, מה פתאום להניח בחדר השינה? הוא לא מבין מה היא רוצה ממנו, בביתו הכל הניחו נעלים בחדר השינה... את בטוחה שדרכך היא הנכונה והצודקת. את יכולה לנסות לשכנעו לקבל את דרכך אבל לא להציגה כאמת מוחלטת. בשעה שתשדרי לו התנשאות על הרגלו הבזוי (בעינייך) הוא יפגע, יתרגז ועלול לא לעשות את רצונך או להיענות לציפיותייך.

ב) שעת שינה - הוא לא מבין איך היא, בשעה 11:00 בלילה, מסוגלת לנקות את הבית ולא ללכת לישון. מה שבעיניה טבעי, נתפס אצלו כמשונה ולא לגיטימי. אל תכנסו לוויכוחים, מצאו את הפשרה כי היא תגרום לשניכם לחיות בשלום.

ג) מזון טרי - יש בעלים שיהיו מוכנים לאכול בימות השבוע אוכל שנשאר משבת, אך אחרים יכולים להיות מאוד מאוכזבים מכך. כל אחד מהם הורגל אחרת ועליכם להחליט במשותף מה תנהיגו בביתכם.

אין עניין של צודק לא צודק, כך צריך ולא אחרת. ברגע שיורדים מהוויכוח של מי צודק, ומתחילים לשמוע אחד את השני, מבינים את הצרכים השונים.

נסו לחפש פיתרון שירצה את שניכם, על מנת, שאף צד לא יחוש, שנכנע בלית ברירה, דבר המקשה עליו את החיים.

דפוסי תקשורת שונים בין נשים לגברים

דפוסי תקשורת שונים מהווים אף הם בעיה לא קלה בין גברים לנשים. בתחום התקשורת המילולית, ותקשורת בכלל, לגברים יש חסר, ביחס לאישה. (בכל זאת תשעה קבין...)

כמות הצורך בשיחה - בתחילת ההיכרות, החתן השקיע המון בשיחות, השתדל להיות מעניין, נפלא, רגיש, אמפאטי ומקשיב. השאלה היא עד כמה ימשיך כך בחיי הנישואין. בדרך כלל זה מתמעט, כי אין לו בזה צורך בסיסי הלאה. מבחינתו הוא מרגיש שהקשר כבר התבסס ונעשה בטוח.

ערוצים שונים - גברים באופן בסיסי, הרבה פעמים לא מתעניינים באנשים וביחסים. מחקרים מראים שהם מתחברים יותר אל העולם הפיזי, מבחינת הסביבה הפיזית.

לנשים יש אוריינטציה גדולה יותר לאנשים וליחסים. נשים באופן כללי, רגישות יותר לאיתותים לא מילוליים. הוא בסך הכל יבלע רוק, והיא כבר תתחיל לחשוב, מה הוא מסתיר ממני, למה הוא מתרגש...

תלמדי **להגיד**, הוא לא יהיה כמו החברה הטובה שהבינה אותך גם ללא מילים. אין לו בדרך כלל את כישורי התקשורת הללו. הוא לא אשם, וזה לא ביטוי של כמה איכפת לו ממך, גבר צריך מילים כדי להבין. עזרי לו, יש לו ערוצים שונים, פני אליו בערוצים שקולטו. וברגע שנהיית מודעות לכך, חיי הנישואין יתנהלו אחרת.

דוגמא: את מספרת לו לפרטי פרטים את מאורעות היום. הוא לא יהנה מעושר הפרטים, אישה שתקשיב לך, לעומת זאת, תהנה מזה שאת בונה כל-כך יפה את התיאור, היא תשים את עצמה בנעלייך, ותבין מהפרטים עוד דברים. לעומת החברה, הבעל הולך 'לאיבוד' מרוב פרטים, לא מבין לאן את חותרת, מעניין אותו הסוף.

לכן, את מצידך השתדלי לקצר ולומר לו את עיקרי הדברים, והוא יצטרך להיות סבלני ולהבין שנשים אוהבות לתאר לפרטי פרטים.

ערכים שונים במבנה האישיות - בתחילת הנישואין טבעי שהכל נעשה יחד, לאחר זמן, בעיקר מצד הגברים, מתעורר הצורך במעט אוויר לנשימה, מכביד עליו כל ה'ביחד' הזה.

הצורך באוטונומיה הזו יעלה וזה טבעי, אל לך לראות זאת כהתקררות הקשר, להיפך, זה ביטוי להתקשרות בטוחה, המצב מבחינתו הפך לברור ומובן מאליו, אין צורך יותר להיות במתח או חרדה סביב הקשר.

קו החסד מול הגבורה - כל נשמה מורכבת מקו אחר. בן הזוג יכול להיות שונה, אולי הוא חסד ואת גבורה. לכן תהיה נטייה הפוכה ביחסים אבל כשנזהה את נטיית כל צד יקל על החיים המשותפים.

בשעה שנהיה מודעים לשונות, נבין שאנו בעלי נטיות וראיות שונות, שני הצדדים יזוזו לכוון האמצע ובמקום לכעוס יבדקו מהיכן זה בא, חיי הנישואין יהיו הרבה יותר נעימים ומאושרים.

* מתוך דברים שנאמרו בכנס שנערך ע"י המכון לטהרת המשפחה 'צופיה הליכות ביתה' שע"י ארגון נשי ובנות חב"ד. ראה אור ב"משפחה חסידית" (בעריכת גב' פרדי ברוד), שע"י שבועון "כפר חב"ד".

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net